

Arvoisa 370-vuotias Raahe, Arvoiset Fiiat ja Pekat, Arvoiset raahelaiset, sekä täällä syntyneet että tänne muuttaneet, Arvoisa juhlayleisö,

On suuri ilo ja kunnia esittää Teille Vanha Raahe yhdistyksen tervehdys. Teen sen muistelupuheen muodossa. Avukseni muistelemaan sain kolmen viikon päästä (jos Luoja suo) 100-vuotta täyttävän äitini, jolla on pitempi ja parempi muisti kuin itselläni.

Tämä puheeni sisältää siis äitini kertomia sekä omia kokemuksiani Raahesta 1950- ja 1960-luvuilta lapsen ja nuoren silmin. Todella lyhyt ajanjakso mitattuna Raahen 370-vuotishistoriaan.

Mottoni on: ”Koko kylä kasvattaa”, siis koko Raahe kasvatti ja koulutti minua hyvän kotikasvatukseni ohella. Sen haluan vahvistaa teille kokemusteni, esimerkkien ja tarinan kerronnan kautta.(Ottakaa siis hyvä asento, tarina alkaa...)

1950-luvulla Raahe oli pieni merellinen kaupunki, jossa kulttuuria, urheilua ja koulutusta arvostettiin. Täällä oli kaikki, mitä ihminen elämässään tarvitsi: sairaala, lääkäri, hammaslääkäri, apteekki, pankki, posti, kirjasto, kirkko, lastentarha, monenlaisia kouluja: keskuskansakoulu, seminaarinkansakoulu, yhteiskoulu, kauppakoulu, opettajaseminaari, kauppoja oli koko Kauppakatu täynnä: Osuuskauppa, Roihun paperikauppa, Pitkäsen hattukauppa, Kirjakauppa, Parturi, Hassisen kauppa, Rautakauppa, Laurivaaran kenkäkauppa, Timosen vaatekauppa, Luovin vaatekauppa, Granlundin kauppa, lisäksi Valion Baari ja Bio huvimylly sekä vielä elämän loppua varten Haaran - hautausmaa. Oli Raahessa Alkokin. Siis koko elämän kaari oli sisällytettynä silloiseen Raaheseen. Ja ne ihmiset, mitä persoonallisia ja ainutlaatuisia kasvattajia sieltä löytyikään. Niistä nyt enemmän.

Ensimmäinen kotini oli Rantakadulla, josta kuitenkin muutettiin pian Kauppakadulle, isäni tädin siis isotätini Annin taloon Bio-huvimyllyä vastapäätä. Siellä se kasvatus ja huolenpito varsinaisesti alkoi isotätini, muiden pihapiirissä asuvien sukulaisten ja naapuruston toimesta. Silloin luotettiin naapuriapuun ja Katajarinteen (s. Heiskanen) Ullakin, muutamaa vuotta minua vanhempi, naapuritalon pikkutyttö, oli kerran lapsenammanani kun äiti kipaisi kaupassa. Siellä me oltiin pihalla istuttu viltillä kaikessa rauhassa kun äiti oli asioilla. Mikä luottamus lapsiin, tosin se tiedettiin, että Ulla rakasti pieniä lapsia. Hyvin meni silloin ja edelleen ollaan rakkaita ystäviä!

Tärkeää oli oppia myös hyviä käytöstapoja, joita opin isotätini ompeluseuroissa, joihin sain osallistua jo 3- vuotiaana. Pöydässä käyttäytyminen tuli hallita: kun tädit joivat kahvia, minulle annettiin mehua ja piskettä samaan aikaan. Erään kerran Täti oli kuitenkin varmuuden vuoksi pannut sanomalehden mukini alle, mutta sen olin ottanut pois ja sanonut: tätä minä en tarvitse! Hienosti siitäkin tilanteesta selvisin eikä mehu läikkynyt pöydälle.

Niiaaminen opittiin jo lapsena. Kerrankin oli eräs vanha raahelainen rouva tuonut minua potkukelkalla kotiin joltakin ”harharetkeltäni” ja olin vain niianut ja kiittänyt kyydistä ja sanonut, että käykää joskus meidän Annia katsomassa. (ei mitään syyllisyyttä kaupunkiin luvatta tekemästäni tutustumisretkestä.) Tämä on esimerkki myös siitä, että Raahessa tuohon aikaan kaikki tunsivat toisensa ja huolehtivat toistenkin lapsista yli sukupolvien. Onneksi tämäkin vanha rouva tunsikin minut ja tiesi missä asuin.

Kauppakatu ympäristöineen oli jo tullut minulle tutuksi useiden karkailujeni seurauksena, niin oli hyvä, että me muutettiin seuraavaksi uuteen kaupunginosaan Velkaperälle, Lankilankadulle erään talon yläkertaan. Siellä kaveripiiri laajeni ja yhdessä leikkimistä harjoiteltiin toistemme pihalla enkä enää karannut kuin naapureiden pihalle. Sitten taas muutimme Raahelan lähelle isompaan asuntoon kun meidän perheessä oli silloin jo kaksi lasta. Siellä ei asuttu kauan ja pian taas muutettiin nyt Sovion taloon Rantakadulle, jossa onneksi asuimme useita vuosia. Silloin perheessämme oli jo kolme lasta. Siellä alkoi varsinaisesti ”sivistystoiminta”- opin käymään itsenäisesti kirjastossa alle kouluikäisenä. Kirjaston Anna –täti oli yksi kasvattajista: hänen satutunneillaan opittiin olemaan hiljaa, kuuntelemaan ja käyttäytymään arvokkaasti kuten kirjastossa tuleekin tehdä. Kirjasto oli täten merkittävä kasvatuksen paikka, siellä opittiin ei vain käyttäytymään vaan myös lainaamaan kirjoja ja käsittelemään niitä arvokkaasti. Vieläkin tunnen syvää kunnioitusta kirjastoa kohtaan. Sovion pihapiirissä asui myös vanhempia tätejä, joiden luona sai käydä kylässä, soittaa pianoa ja kuulla tarinoita menneistä ajoista. Yhdeltä pihapiirin vanhalta tädiltä sain myös vanhan polkupyörän, josta tehtiin runkoa lyhentämällä (liekö tehty Kartion pajalla ?) minulle pyörä, jolla kuljin myöhemmin seminaarin kansakouluun. Ja aina seminaarin silloilla tuuli!!!

Toinen tärkeä kasvatuspaikka ennen koulua oli lastentarha, jossa karismaattiset Brita –täti ja Lempi-täti työskentelivät äidillisinä aikuisina. Lastentarhassa oli kaksi osastoa- Sinikellot (6 v) ja Päivänsäteet (5v). Siellä leikittiin sisällä ja ulkona, laulettiin ja askarrettiin kaikki päivät - ihanaa, huoletonta aikaa. Vieläkin muistan naulakkomerkkini; se oli punaisella vesivärillä pyöreälle vanerin palaselle maalattu kuva kesämökistä. Lastentarhassa opittiin toimimaan isommissa ryhmissä, esiintymään, huolehtimaan itsestä ja maistamaan erilaisia ruokia. Ilmeisesti jo silloin sain kimmokkeen tulevaan ammattiini.

Esiintymistä vahvasti myös täällä edelleen aktiivisesti toimiva Raahen naisvoimistelijat- seura, johon liityttiin jo lapsena. Erityisesti telinevoimisteluillat ovat jääneet mieleen rohkeine hyppyineen ja telineillä kieppumisineen! Liikuntaa, notkeutta ja rohkeutta opittiin voimisteluilloissa ja esiintymistä harjoiteltiin erilaisissa

juhlissa. Liikuntaharrastus säilyi aina lukioikäiseksi asti, kiitos siitä osaavalle ja innostavalle silloiselle Kati-opettajalle.

Ulkoliikuntaa harrastettiin luistinradalla, jonne piti päästä aina kun mahdollista. Ei paljon pakkanen haitannut. Vahtimestari Manu lämmitti koppia, jossa vaihdettiin luistimet jalkaan ja lämmiteltiin luistelujen lomassa. Kopissa ei kuitenkaan saanut viipyä kauan ja siellä tuli käyttäytyä hillitysti. Luistinradalla alkoivat myös ihastumiset. Toivoin aina hartaasti, että olispa sekin ..luistelemassa ja tehtiinhän me treffejäkin sinne. Luistelu-harrastuksessa opittiin myös kaunoluistelua ja musiikin mukaan luistelua. Tosi monipuolista liikuntaa.

Luistelukenttään liittyivät myös jääkiekkopelit. Raahen Vesa oli huippujoukkue, joka voitti usein. Sain olla isäni mukana seuraamassa pelejä, mutta kyllähän siellä kiinnostivat enemmän pelaajat kuin peli. On niin mahtavaa tavata täällä Pekan Päivien aikana entisiä pelaajia, joita ihaili niin suunnattomasti silloin lapsena ja nuorena. Nyt voi ja uskaltaa tunnustaa ihailunsa!!! Oli se kumma kun kentän laidalla ei paleltanut yhtään, ilmeisesti pelaajien ihaileminen lämmitti niin.

Yksi kasvattajaryhmä, joka tarvitsee erityismaininnan olivat semiskat eli seminaarin opettajaopiskelijat. He pitivät pyhäkoulua ja tyttökerhoa ja osallistuivat aktiivisesti Raahen kulttuurielämään. He kuuluivat Raahen katukuvaan polkupyörineen ja laukkuineen. Moni kokelas on jäänyt mieleen kouluvuosien ajalta ja oli ihanaa päästä joskus myös vierailemaan heidän opiskelijakämpässään ja saada heidät kirjoittamaan muistovärssyjä muistivihkoon. He myös valmistelivat oppituntinsa hyvin, koska heidän pitämiään tunteja oli aina seuraamassa luokan perällä lehtoreita ja muita kokelaita ja he antoivat palautetta, joten me saimme ainakin hyvin suunniteltua ja arvioitua opetusta. Kaikkinensa kansakoulun kouluvuodet kasvattivat, opettivat, ohjasivat meitä lapsia tavoitteena kunnon kansalaisuus.

Kunnon kansalaisiksi ja luontoihmisiksi ohjasi myös partiotoiminta, joka oli vilkasta Raahessa. Siellä opimme monenlaisia hyödyllisiä taitoja ja tutustuimme uusiin kavereihin. Olin mukana partiotoiminnassa alle koulukäisestä ”tontusta” aina lukioikäiseksi vartionjohtajaksi.

Samoja taitoja, joita partiossa opittiin, opittiin myös Raahen kaupungin järjestämällä lasten kesäleireillä Siikajoen Tavossa. Leirit olivat kesän kohokohta. Niihin lähdimme isolla joukolla oppimaan leirioloja säässä kuin säässä. Usein asuimme sotilaiden puolijoukkueteltoissa vierä vieressä välillä palellen, välillä hiessä. Tärkeä rooli, mikä opetti vastuuta toisista oli kipinä-mikkona oleminen. Siinä tehtävässä oltiin pareittain ja huolehdittiin, että öisin kaminassa oli tuli, jotta tarettiin yön seutu. Leirillä utiitiin, pelattiin, tehtiin erilaisia palvelutehtäviä, syötiin ja sen jälkeen tiskattiin astiat. Leirit olivat yhdessä olemisen, yhdessä tekemisen ja itsenäistymisenkin harjoittelua. Huippu kasvuympäristö kasvaville lapsille.

Oppikouluun siirtymisen jälkeen koulusta tuli uusi kasvuympäristö persoonallisine opettajineen, uusine kavereineen, uusine oppiaineineen ja uusine harrastuksineen. Viimeksi mainitusta on mainittava teinikuoro, johon pääsin ja innolla me harjoitelimme ”äänissä” uusia lauluja, myös latinankielisiä. Kuoro oli yhteisöllisyyden kokemuskenttä ja me-henki kasvoi.

Oppikouluaikana piti itse ottaa vastuuta koulunkäynnistä. Se oli todella haastavaa ja kehittävää aikaa. Ja nyt kun tapaamme täällä Pekan Päivien aikana, muistelumme liittyvät usein kouluaikaan ja koulunopettajiin, joista riittää juttua ja iloa seuraaviin Pekan Päiviin asti.

Viimeinen kouluajan asumis- ja kasvuympäristö oli kotimme Miljoonaperällä Alkon yläkerrassa, jonne muutimme Sovion talosta. Siellä asui mukavia lapsiperheitä, joten kavereita oli aina tarjolla. Me perheinä kasvoimme yhdessä tukien toisiamme, iloiten yhteisesti ja välillä me lapset tietysti riitelimmekin. Siihen aikaan leikittiin paljon ulkona, koko naapuruston lapset osallistuivat yhteisiin pihaleikkeihin. Elämä oli yhteisöllisyyttä ja auttamista opettavaa. Yksi esimerkki auttamisesta oli naapurin Margit-tädin omaehtoinen apu kotitaloussessuni ompelemisessa. Itse tuskailin ääneen essun koristenauhan ompelemisessa ja täti kuuli sen ja auttoi heti! Hän siis ompeli sen puolestani. Uskomaton teko! Muistan sen vielä 6. vuosikymmenen takaa.

Alko ympäristöineen opetti myös elämän nurjaa puolta: näimme kotimme ikkunasta Alkoon pyrkiviä asiakkaita, joiden kunto ei riittänyt sisälle pääsemiseksi, mutta jotka haettivat ostoksensa jollakin toisella. Tiesimme, että se oli väärin tehty. Joku oli ilmeisesti jäänyt kiinni tästä asiasta, koska isäni joskus mainitsi, että viinakortteja on taas hyllyllä kuivumassa! Muutenkin siinä ympäristössä oli koko elämän kirjo nähtävillä. Vappua ja juhannusta edeltävinä päivinä meillä lapsilla oli harrastuksena kerätä asiakkaiden autojen rekkareita vihkoon. Silloin Alkon kulmilla oli vilkasta. Alko oli itselleni hyvin luonnollinen paikka, koska isäni oli siellä töissä ja usein koulupäivän jälkeen kävin häntä tervehtimässä. Lempinimeni: Viinakaupan Hannele ei kuulostanut lainkaan pahalta minun korvissani. Kannoin Alkon muovipusseja luokkatovereilleni koulukassiksi ja suosioni oli taattu.

Lukiovuosina kuitenkin välillä Raahe pienenä kaupunkina alkoi ottaa päästä. Toihan se Rautaruukki lisää ihmisiä kaupunkiimme ja varmaan muuttikin koko kaupunkikuvaa, mutta ne omanikäiset kaverit olivat jo liiankin tuttuja ja uuden harrastuksen tanssimisen myötä lähdin ”merta edemmäs kalaan”. Löytyihän niitä uusia tuttavuuksia milloin Yppärin Merimajalta, Limingan nuorisoseuran tanssipaikalta, Kalajoen Kuplahallista, Vihannin Mäntylammelta, mutta loppujen lopuksi täytyy todeta, että ne kouluajan kaverit ovat parhaita ja rakkaita ystäviä ja heitä on todella ilo tavata edelleen Pekan Päivillä.

Näin elämä jatkui suhteellisen monipuolisena ja vauhdikkaana ylioppilaskirjoituksiin asti, jonka jälkeen olikin opiskelujen vuoro ja muutto pois rakkaasta ja turvallisesta Raahesta, mutta aina tänne on mukava tulla ja kiitollisena muistella entisiä hyviä aikoja.

Näillä kokemuksillani ja esimerkeilläni olen halunnut kuvata Raaheta lapsen ja nuoren monipuolisena kasvuympäristönä 1950- ja 1960-luvuilla. Yhteenvetona voin todeta, että Raaheta oli turvallinen, yhteisöllinen, sivistyksellinen ja liikunnallinen kasvuympäristö, jossa ovat juureni tukevasti ja jolta sain kantavat siipeni elämän kaaren kaikkiin vaiheisiin. Siis koko kylä kasvatti! Ympyrä sulkeutuu aikanaan ja viimeinen lepopaikkani tulee olemaan Haaralan hautausmaa.

Kiitos Raaheta,

Eläköön Raaheta, muistojeni kaupunki.....KIITOS!